

Sygn. akt IV U 517/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Cieśla

po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania R. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 27 marca 2015 roku nr (...)

w sprawie R. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się R. P. (1) prawo do emerytury od dnia (...);
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz odwołującego się R. P. (1) koszty zastępstwa procesowego w kwocie 120,00 złotych.

Sygn. akt IV U 517/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 24 lipca 2015 r.

Decyzją z dnia 27 marca 2015 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił R. P. (1) przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w art. 184 powołanej ustawy, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował 15-letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W stażu tym organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy okresu jego zatrudnienia od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. w (...) Zakładach (...)

w N., ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach

z dnia 7 września 1999 r. nie określono charakteru świadczonej przez niego pracy. W decyzji tej Zakład wskazał ponadto, że wnioskodawca nie przedłożył świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z innych okresów zatrudnienia.

Decyzję tę zaskarżył R. P. (1), domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach. Wskazał, że w takim charakterze pracował od

9 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1977 r. w Przedsiębiorstwie (...) w T., początkowo jako operator zgarniarki, później zaś jako operator koparki, która to praca wymieniona została w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w Dziale V pod poz. 3. Pracę maszynisty ciężkich maszyn budowlanych świadczył też od 3 marca 1978 r. do 31 lipca

1983 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., zajmując stanowisko operatora koparki.

W szczególnych warunkach pracował również od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. w (...) Zakładach (...) w N. na stanowisku ślusarza, zajmując się na co dzień bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń oraz pracami budowlano- montażowymi i budowlano- remontowymi na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie, zgodnie z Działem XIV,

poz. 25 wykazu A. Odwołujący podkreślił, że po okresie tego zatrudnienia powrócił do pracy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., gdzie od 12 lutego 1986 r. do 17 czerwca 1987 r. w pełnym wymiarze godzin ponownie był operatorem koparki. Następnie, od 18 czerwca 1987 r. do 28 lutego 1991 r. pracował w Spółdzielni Produkcji (...)

w N. jako operator koparki (...)Pracę operatora koparki wykonywał ponadto w Przedsiębiorstwie (...) w T..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Odnośnie okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. w (...) Zakładach (...) w N. podał, że stanowisko ślusarza nie zostało wymienione w wykazach, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący R. P. (1), urodzony (...)w dniu (...) osiągnął 60 lat życia. Na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udokumentował 27 lat, 8 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

We wniosku z dnia 2 marca 2015 r. ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury.

Zaskarżoną decyzją z dnia 27 marca 2015 r. ZUS Oddział w T. odmówił R. P. (1) przyznania prawa do tego świadczenia, ponieważ wnioskodawca nie udowodnił 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołujący nie jest członkiem OFE.

Sąd ustalił ponadto następujący stan faktyczny sprawy:

Od 9 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1977 r. odwołujący R. P. (1) był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w T. w pełnym wymiarze czasu pracy. Umową o pracę na czas nieokreślony z dnia 8 stycznia 1974 r. powierzono mu od 9 stycznia 1974 r. stanowisko kierowcy, które zajmował do 3 marca 1974 r., zaś angażem z dnia 4 marca 1974 r., od tej daty obowiązki pomocnika operatora. Od 25 kwietnia 1975 r. do 5 maja 1977 r. ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po powrocie z wojska, od 27 maja 1977 r. ponownie powierzono mu obowiązki pomocnika operatora, zaś dopiero angażem z dnia 1 listopada 1977 r., od tej daty obowiązki operatora. W trakcie tego zatrudnienia ubezpieczony ukończył kurs operatorów koparek jednonaczyniowych i uzyskał uprawnienia klasy III. W dniu 24 października 1977 r. uzyskał potwierdzone przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów

Budowlanych Komisję Kwalifikacyjno- Egzaminacyjną dla maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych uprawnień kategorii III i prawo do obsługi ciężkich maszyn budowlanych i drogowych, tj. koparek jednonaczyniowych.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 02.01.1978 r.- akta osobowe,
- umowa o pracę z dnia 08.01.1974 r.- akta osobowe,
- angaże z dnia: 04.03.1974 r., 31.07.1974 r., 01.09.1974 r., 27.05.1977 r. i 01.11.1977 r.- akta osobowe,
- odpis uprawnień z dnia 24.10.1977 r.- akta osobowe,
- kserokopia książeczki wojskowej- cz. I akt ZUS,

Przedsiębiorstwo (...) w T. zajmowało się robotami ziemnymi. Wykonywało wały, wzmocnienia wałów i wykopy. Było to duże przedsiębiorstwo, zatrudniające około 100 pracowników, które dysponowało ciężkim sprzętem budowlanym typu koparki, ładowarki, koparko- ładowarki, spycharki i zgarniarki, a także samochodami ciężarowymi o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. W Przedsiębiorstwie tym od 9 stycznia 1974 r. do 3 marca 1974 r. odwołujący był kierowcą (...). Od 1 listopada 1977 r. pracował zaś jako operator ładowarki T.. Wcześniej, był pomocnikiem operatora. Pomocnik operatora przyuczał się do zawodu, siedział w kabinie obok operatora, który pokazywał mu, jak się obsługuje sprzęt i wykonywał jego polecenia.

W razie jakiegś awarii, np. gdy spadła gaśienica, pomagał operatorowi w naprawie sprzętu. Ładowarka ma 4 koła, łyżkę i ładuje ziemię na samochód. Zgarniarka zaś to maszyna budowlana o ciężarze około 25 ton, która sama załadowuje, rozładowuje i przewozi ziemię. Jako operator ładowarki odwołujący pracował stale i w pełnym wymiarze godzin. W ramach dobowego wymiaru czasu pracy nie był kierowany do wykonywania jakichkolwiek innych czynności.

dowód:

- umowa o pracę z dnia 08.01.1974 r.- akta osobowe,
- angaże z dnia: 04.03.1974 r., 31.07.1974 r., 01.09.1974 r., 27.05.1977 r. i 01.11.1977 r.- akta osobowe,
- częściowo zeznania świadka W. B.- 00:24:30-01:00:27,
- częściowo zeznania świadka R. P. (2)- 01:08:25-01:25:03,
- częściowo zeznania odwołującego R. P. (1)- 02:49:10-03:01:38,

Od 1 marca 1978 r. do 31 lipca 1983 r. i od 12 lutego 1986 r. do 17 czerwca 1987 r. odwołujący pracował w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż. w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze operatora sprzętu.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 17.06.1987 r.- akta osobowe,
- umowa o pracę z dnia 12.02.1986 r.- akta osobowe,
- karty obiegowe zmiany z dnia: 28.07.1983 r. i 17.06.1987 r.- akta osobowe,
- karty wynagrodzeń- akta osobowe,

Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Ż. wykonywała usługi dla rolników przy pomocy własnego sprzętu, tj. ciągników, przyczep, bron, kultywatorów i kombajnów.

W 1977 r. w Spółdzielni utworzony został Zakład Usług (...). Pracownicy tego Zakładu zajmowali się budową dróg oraz rekultywacją dróg i terenów. Były to drogi gminne transportu rolniczego. Prace Zakładowi zlecała gmina. Wymagały one uprzedniego wykopania rowów i ich utwardzenia. Zakład zatrudniał kilkunastu pracowników. Miał na swoim stanie ciężki sprzęt budowlany, tj. koparkę, koparko- spycharkę, koparko- ładowarkę, spycharkę, a ponadto samochody ciężarowe typu J., K. i S.. Pomimo, iż umową

o pracę z dnia 28 lutego 1978 r. powierzono odwołującemu obowiązki mechanika- kierowcy samochodowego, już pierwszego dnia pracy zlecono mu do wykonania pracę w charakterze operatora koparki. Operatorem koparki odwołujący był do końca swojego zatrudnienia

w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż.. Pracę operatora koparki wykonywał stale

i w pełnym wymiarze godzin, od 7:00 do 15:00 i dłużej. W ramach dobowego wymiaru czasu pracy nie był kierowany do innych zadań. W szczególności, nie zajmował się naprawą maszyn budowlanych, ponieważ naprawa sprzętu należała do mechaników. Zakład Usług (...) miał swój budynek w pobliżu Spółdzielni. Operatorom koparek wydawał polecenia kierownik Zakładu i jego zastępca. Zakład funkcjonował w godzinach od 7:00 do 15:00 i dłużej. Jako operator koparki odwołujący pracował również w okresie zimowym przy budowie dróg.

dowód:

- zeznania świadka R. P. (2)- 01:28:02-01:44:01,
- zeznania świadka J. S.- 01:50:24-02:05:35,
- zeznania odwołującego R. P. (1)- 03:02:24,

Od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. odwołujący był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w N. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza.

dowód:

- świadectwa pracy z dnia: 31.01.1986 r. i 07.09.1999 r.- akta osobowe,
- umowa o pracę na okres próbny z dnia 28.10.1983 r.- akta osobowe,
- umowa o pracę na czas nieokreślony z dnia 11.11.1983 r.- akta osobowe,
- angaż z dnia 01.06.1985 r.- akta osobowe,

W (...) Zakładach (...) w N. odwołujący pracował

w wydziale remontowym. Wydział ten zatrudniał około 300 pracowników i zajmował się bieżącymi naprawami na wszystkich innych wydziałach Zakładów. Pracownicy wydziału remontowego byli podzieleni na brygady i przypisani do prowadzenia remontów na konkretnych wydziałach. Odwołujący i inni jeszcze ślusarze pracowali na wydziale waty i wydziale chloru. Robotnicy tych wydziałów wykonywali pracę w szczególnych warunkach. W tzw. waciarni odbywała się produkcja celulozy. W tym wydziale ślusarze pracowali

w brygadzie remontowej przy wymianie pomp, wirników i sortowników w silosach. Prace zaś na chlorowni polegały na podłączaniu cysterny do zbiornika. Realizowali je ślusarze, ponieważ wymagały skręcania pomp. Wydział chlorowni był również magazynem, z którego przesyłano chlor na różne wydziały. Wszyscy robotnicy tego wydziału wykonywali tam prace w maskach.

dowód:

- zeznania odwołującego R. P. (1)- 03:07:44-03:20:31,

Od 18 czerwca 1987 r. do 28 lutego 1991 r. odwołujący pracował w Spółdzielni Produkcji (...) w N. w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze operatora sprzętu.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 28.02.1991 r.- akta osobowe,
- podanie o przyjęcie do pracy z dnia 14.06.1987 r.- akta osobowe,

Spółdzielnia Produkcji (...) w N. zajmowała się prowadzeniem upraw rolnych. Zatrudniała w większości kierowców ciągników i kobiety, które pracowały w polu. W ramach tej Spółdzielni działał Zakład Usług (...), świadczący usługi budowlane między innymi dla Zakładów (...)

w T.. Wykonywał też prace budowlane na lodowisku w T. i remontował rozlewnię mleka. Spółdzielnia dysponowała własną bazą z ciągnikami, kombajnami oraz ciężkim sprzętem budowlanym. W tym okresie zatrudnienia odwołujący był operatorem koparki Białoruś. Pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w godzinach od 7:00 do 15:00 i dłużej. W ramach dobowego wymiaru godzin nie był kierowany do innych zadań. Pracownicy Spółdzielni (...) wykonywali usługi na rzecz (...) przy wykorzystaniu własnych ciężkich maszyn budowlanych. Jednym z tych pracowników był odwołujący.

dowód:

- zeznania świadka T. K.- 02:29:58-02:33:59,
- zeznania świadka F. S. (1)- 02:39:11-02:46:39,
- zeznania odwołującego R. P. (1)- 03:06:57,

Od 9 sierpnia 1993 r. do 31 grudnia 1998 r. odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w T. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy- operatora.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 30.11.2002 r.- k. 13 cz. II akt ZUS,

Przedsiębiorstwo (...) w T. było firmą budowlano- montażową i świadczyło usługi dla zakładów energetycznych. Zatrudniało około

60 pracowników, którzy zajmowali się budową i remontami posterunków energetycznych. Prace te robotnicy wykonywali w rejonie T., P., C., B., B., D., S. i M.. Firma ta dysponowała własną bazą z ciężkim sprzętem budowlanym, w tym koparkami oraz samochodami ciężarowymi o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. W Przedsiębiorstwie tym odwołujący pracował jako operator koparko- ładowarki O.. Pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w godzinach od 7:00 do 15:00 i dłużej, a w ramach dobowego wymiaru czasu pracy nie był kierowany do innych zadań. Operatorzy i kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony przypisani byli do konkretnego sprzętu. Pracowali w brygadach, które kierowano na poszczególne budowy.

dowód:

- zeznania świadka E. B.- 02:13:53-02:17:17,
- zeznania świadka S. P.- 02:23:16-02:27:45,
- zeznania odwołującego R. P. (1)- 03:07:27,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, zeznania świadków i odwołującego.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Sąd nie dał wiary tej części zeznań świadków W. B. i R. P. (2) oraz słuchanego w charakterze strony R. P. (1), która dotyczyła rodzaju ciężkiej maszyny budowlanej, jaką obsługiwał odwołujący na stanowisku operatora w Przedsiębiorstwie (...) w T.. Wymienieni wyżej świadkowie podnieśli, że odwołujący był operatorem zgarniarki i jako operator pracował od początku swojego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie. Tak też zeznał ubezpieczony. Zeznania o takiej treści pozostają w jaskrawej sprzeczności z treścią dokumentacji pracowniczej, jakiej w tym wypadku Sąd dał prymat. Ze zgromadzonych

w aktach osobowych angaży, wymieniających zarówno nazwę stanowiska, jak i odpowiednią stawkę zaszeregowania, wystawionych przez uprawnioną do tego osobę, obitych pieczętą

i opatrzonych podpisem osoby wystawiającej jasno wynika, że operatorem wnioskodawca był dopiero od 1 listopada 1977 r. Wcześniej zaś, za wyjątkiem okresu od 9 stycznia 1974 r. do

3 marca 1974 r., kiedy zajmował stanowisko kierowcy, pracował jako pomocnik operatora. Powyższe koresponduje z treścią odpisu uprawnień do obsługi maszyn budowlanych,

z którego to dokumentu wynika, że ubezpieczony dopiero w dniu 24 października 1977 r. uzyskał potwierdzone przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych Komisję Kwalifikacyjno- Egzaminacyjną dla maszynistów ciężkich maszyn budowlanych

i drogowych uprawnienia kategorii III i prawo do obsługi ciężkich maszyn budowlanych

i drogowych, tj. koparek jednonaczyniowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami (o czym będzie jeszcze mowa), posiadając kategorię III, odwołujący mógł obsługiwać jedynie koparki jednonaczyniowe, nie zaś zgarniarki. W przedmiotowym zakresie zeznania W. B. były wewnętrznie sprzeczne, gdyż świadek ten stwierdził najpierw, że do

tego, aby być operatorem ciężkich maszyn, takich jak koparki, ładowarki, spycharki, czy zgarniarki należało posiadać stosowne uprawnienia, później zaś podał, że nie wie czy, aby obsługiwać zgarniarkę trzeba było mieć uprawnienia do obsługi ciężkich maszyn budowlanych. Nie miał przy tym racji świadek R. P. (2) podnosząc, że do obsługi ładowarki

T. wystarczało prawo jazdy kategorii 2 i nie trzeba było legitymować się uprawnieniami operatora ciężkich maszyn budowlanych i drogowych, aby pracować na ładowarce. Zeznania tego świadka były niekonsekwentne, ponieważ najpierw twierdził on, że ubezpieczony był operatorem ładowarki, później zaś podniósł, że po wojsku i przed wojskiem

odwołujący pracował na zgarniarce. Z treści angaży wynika tymczasem, że przed powołaniem do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jak i po jej zakończeniu wnioskodawca był pomocnikiem operatora. Niewiarygodne w świetle treści angaży i obowiązujących przepisów okazały się też zeznania odwołującego, który podał, że pracował jako operator

zgarniarki, gdyż na zgarniarkę nie trzeba było posiadać uprawnień i do obsługi tej maszyny wystarczało tylko prawo jazdy. Zeznania o takiej treści ubezpieczonego, a także świadków pozostają w sprzeczności

z obowiązującymi wówczas przepisami. W pozostałym zakresie zeznania świadków

i odwołującego zasługiwały na wiarę. Wzajemnie ze sobą korespondowały i znalazły potwierdzenie w treści zgromadzonych w sprawie dokumentów pracowniczych z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w T.. Zeznania pozostałych świadków J. S., E. B., S. P., T. K., F. S. (1) oraz R. P. (2) w części dotyczącej okresu zatrudnienia

ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż. Sąd uznał za wiarygodne w całości. Zeznania te zasługiwały na walor pełnej wiarygodności, gdyż były wewnętrznie spójne, logiczne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. Z tych samych przyczyn Sąd podzielił zeznania odwołującego

w zakresie dotyczącym pozostałych (tj. za wyjątkiem pracy w P. (...) w T.) okresów zatrudnienia.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pełnomocnika ubezpieczonego o przesłuchanie

w charakterze świadków F. S. (2) i B. K., byłych pracowników (...) Zakładów (...), ponieważ wniosek o przesłuchanie tych świadków pełnomocnik złożył dopiero na rozprawie w dniu 24 lipca 2015 r., po zamknięciu której nastąpiło

ogłoszenie wyroku, a zatem po przeprowadzeniu wszystkich zawnioskowanych do tej pory dowodów i po wyjaśnieniu w wystarczający sposób okoliczności spornych

w sprawie. W odwołaniu ubezpieczony, pomimo, iż wskazał na zatrudnienie w szczególnych warunkach w N. Zakładach (...), nie wnosił o przesłuchanie wymienionych wyżej świadków. Nie uczynił też tego jego pełnomocnik na późniejszym etapie postępowania. Wezwanie na termin rozprawy wyznaczonej na dzień 24 lipca 2015 r. wraz z pouczeniem

o treści art. 210 § 2¹ k.p.c. zostało skutecznie doręczone ubezpieczonemu w dniu 15 czerwca 2015 r. W pouczeniu tym przywołane zostały przepisy art. 207 k.p.c. i art. 217 k.p.c. Zgodnie z art. 207 § 6 k.c., sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowanym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Jak zaś stanowi przepis art. 217 § 2 k.p.c., sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Stosownie zaś do treści

art. 217 § 3 k.p.c., sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. W ocenie Sądu, wniosek dowodowy o przesłuchanie świadków F. S. (2) i B. K., zgłoszony dopiero na rozprawie w dniu 24 lipca 2015 r., był spóźniony. Na rozprawie tej Sąd przeprowadził dowód z zeznań wymienionych w odwołaniu od zaskarżonej decyzji świadków i ubezpieczonego, wyjaśniając wszystkie sporne okoliczności w sprawie. Wcześniej zaś, przez spory okres czasu czynił starania o pozyskanie akt osobowych odwołującego z poszczególnych okresów jego zatrudnienia, co już wydłużyło całe postępowanie. Aby dalej go nie przewlekać, Sąd oddalił wniosek dowodowy o przesłuchanie świadków F. S. (2) i B. K., wyjaśniając uprzednio, jaki był charakter pracy odwołującego w (...) Zakładach (...) w N. na stanowisku ślusarza w oparciu o zeznania samego ubezpieczonego. Zeznania te były logiczne i przekonujące.

Sąd oddalił także wniosek dowodowy o dopuszczenie w poczet materiału dowodowego sprawy dokumentów z akt osobowych ubezpieczonego z okresu jego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w T. od 1993 r. do 2002 r., ponieważ akt tych nie udało mu się odnaleźć. Sąd czynił starania o pozyskanie akt, zwracając się o ich ewentualne przekazanie do (...)

w K. Wydziału (...) (k. 16). W piśmie z dnia

19 czerwca 2015 r. (data wpływu: 26 czerwca 2015 r.) (...) Urząd Wojewódzki

w K. Wydział Organizacji i (...) poinformował jednak, że tamtejsze Archiwum nie posiada w swoich zasobach dokumentacji z Przedsiębiorstwa (...) (k. 25). Również odwołujący nie wskazał Archiwum, w którym mogłyby znajdować się jego akta osobowe

z okresu od 1993 r. do 2002 r. Istotne zatem dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy z tego czasu Sąd ustalił w oparciu o treść świadectwa pracy z dnia 30 listopada 2002 r., zeznania świadków i odwołującego.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd rozważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Wymagany w art. 184 ust. 1 pkt 2 okres składkowy i nieskładkowy przewiduje art. 27 powołanej ustawy, w świetle którego wynosi on co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przepis art. 32 ustawy statuuje natomiast, iż ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 1. Zgodnie z dyspozycją tego przepisu- za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Stosownie do treści art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Mowa tu o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Jak wynika z § 1 wskazanego rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

W myśl § 2 ust. 1, okresami uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (ust. 2).

Zgodnie zaś z § 4 ust. 1, prawo do emerytury nabywa pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A rozporządzenia, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz legitymuje się wymaganym okresem zatrudnienia, w tym co najmniej okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący osiągnął wiek 60 lat, posiadał na dzień 1 stycznia 1999 r. wymagany 25- letni okres ubezpieczenia i nie przystąpił do OFE.

Rozstrzygnąć natomiast należało, czy wnioskodawca legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił ubezpieczonemu uwzględnienia w tym stażu okresu jego zatrudnienia od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. w (...) Zakładach (...) w N., gdyż- jak podał- w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 7 września 1999 r. nie określono charakteru wykonywanej przez wnioskodawcę pracy.

Kwestionując decyzję ZUS odwołujący podniósł, że pracę w szczególnych warunkach, oprócz zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w N., wykonywał również od 9 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1977 r. w Przedsiębiorstwie (...) w T., od 3 marca 1978 r. do 31 lipca 1983 r. i od

12 lutego 1986 r. do 17 czerwca 1987 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., od 18 czerwca 1987 r. do 28 lutego 1991 r. w Spółdzielni Produkcji (...) w N. oraz od 9 sierpnia 1993 r. do 31 grudnia 1998 r. w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w T.. Za okresy te jednak ubezpieczony nie przedłożył świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W orzecznictwie podkreśla się, że świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach oraz zwykle świadectwa pracy nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu

art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający takie świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwa traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej w nim podstawy prawnej. Sąd może więc prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy świadczona przez stronę praca była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach nr 1 lub 2 do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 24 września 2008 r.,

III AUa 795/08, OSAB 2008/4/60-68, wyrok SA w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r.,

III AUa 3113/08, LEX nr 552003, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 14 lutego 2012 r.,

III AUa 1717/11, LEX nr 1129731).

Utrwalone jest też stanowisko, że brak świadectwa wykonywania pracy

w szczególnych warunkach nie przekreśla możliwości ustalenia, że ubezpieczony pracę

w takim charakterze rzeczywiście wykonywał. W szczególności wnioskodawca może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że jego praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. Zastosowanie mają zatem

art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. Świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi tylko domniemanie, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W sytuacji zatem, kiedy brak wymaganego świadectwa wystawionego przez pracodawcę, sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była realizowana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Poza tym, dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie)

i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden

z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki SN: z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, LEX nr 1455235, z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426, z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652, z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX

nr 619638, z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009/5-6/75, z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283,

z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329 i z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325).

Sąd nie jest zatem związany ograniczeniami dowodowymi występującymi w postępowaniu przed organem rentowym i może ustalać fakty istotne dla rozstrzygnięcia w oparciu o wszystkie dostępne dowody, w szczególności dokumentację pracowniczą, zeznania świadków i stron postępowania.

Zeznania świadków mają decydujące znaczenie, ale tylko w tych sprawach, w których nie zachowała się dokumentacja pracownicza.

Prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym musi zostać ono wykazane w sposób niezbity i nie budzący jakichkolwiek wątpliwości.

Sąd w niniejszym składzie podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone między innymi w wyroku z dnia 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97 (OSNP 1998/11/342), zgodnie

z którym w postępowaniu sądowym nie obowiązują ograniczenia co do środków dowodowych na okoliczność ustalenia zatrudnienia w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (por. też uchwały SN z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84, LEX nr 14625, z dnia 21 września 1984 r., III UZP 48/84, LEX nr 14630 i z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85, LEX nr 14635).

Jednak dopuszczalność dowodu z zeznań świadków na okoliczność, która powinna zostać wykazana przy pomocy dokumentów, podlega pewnym ograniczeniom. W powołanej wyżej uchwale z dnia 27 maja 1985 r. Sąd Najwyższy stwierdził bowiem, iż dowód z zeznań świadków jest dopuszczalny tylko wówczas, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu likwidacji zakładu lub zniszczenia dokumentów dotyczących takiego zatrudnienia. Dodatkowo Sąd Najwyższy podkreślił, że przepis § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. ma znaczenie wyłącznie instrukcyjne w tym sensie, że wskazuje na potrzebę zwrócenia uwagi na wiarygodność dowodów, wśród których w pierwszej kolejności należy dokonywać ustaleń w oparciu o jakąkolwiek miarodajną dokumentację. Dopiero

w razie braku takiej możliwości należy skorzystać z dowodu z przesłuchania świadków.

Również w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych podkreśla się, że zaliczenie nieudokumentowanych spornych okresów składkowych z przebiegu ubezpieczenia do stażu ubezpieczeniowego na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania strony zainteresowanej jest dopuszczalne tylko w przypadkach nie budzących żadnych wątpliwości co do spójnego i precyzyjnego- rodzajowego oraz czasowego potwierdzenia się udowodnianych okoliczności. W razie przeprowadzenia w zasadzie wyłącznie dowodów z zeznań świadków, nie mogą one, choćby ze względu na znaczny upływ czasu, stanowić wystarczająco pewnego źródła dla rekonstrukcji faktów o rodzaju zatrudnienia, warunkach pracy i płacy oraz pozostałych niezbędnych okoliczności, w szczególności, gdy dotychczas przedłożone dokumenty tego nie potwierdzają, a zeznania świadków obarczone są znacznym stopniem ogólnikowości

(por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 673/12, LEX nr 1286639). Jak zaś podkreślił Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 17 stycznia 2012 r.,

III AUa 1482/11 (LEX nr 1110006), przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia- świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero, gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. Nie jest natomiast dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne.

W niniejszej sprawie Sąd dysponował kompletną dokumentacją pracowniczą z okresu zatrudnienia odwołującego od 9 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1977 r. w Przedsiębiorstwie (...) w T.. Pozyskał bowiem kompletne akta osobowe ubezpieczonego z tego okresu zatrudnienia.

W takiej sytuacji, zdaniem Sądu, trudno było czynić tak ważne dla rozstrzygnięcia ustalenia faktyczne dotyczące charakteru pracy ubezpieczonego i zajmowanego przez niego stanowiska w okresie sprzed kilkudziesięciu lat w oparciu

o zeznania świadków, zwłaszcza że wnioskodawca pracował w dużym przedsiębiorstwie, gdzie była duża rotacja pracowników,

a zeznania świadków, składane po wielu latach od ustania zatrudnienia, nie potwierdziły treści dokumentów. Trudno zatem przyjmować bezkrytycznie w oparciu o takie zeznania, jaki był rzeczywiście charakter pracy odwołującego w spornym okresie przy pominięciu zachowanej dokumentacji osobowej. Czyniąc ustalenia tylko w oparciu o zeznania świadków należałoby przyjąć, że dokumentacja ta została sporządzona wadliwie, a tego czynić nie można, tym bardziej, że jest ona kompletna. Nie sposób zatem przyjmować, że pomimo treści angaży, korespondujących z treścią innych dokumentów, stanowisko pracy ubezpieczonego było inne niż to w nich wymienione.

Z dokumentacji z okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...)

i (...) (...) w T. wynika, że w tym czasie odwołujący nabył uprawnienia kategorii III dające prawo do obsługi ciężkich maszyn budowlanych

i drogowych- koparek jednonaczyniowych- z dniem 24 października 1977 r. Następnie, angażem z dnia 1 listopada 1977 r. od tego dnia powierzono mu obowiązki operatora. Pierwszą umową o pracę z dnia 8 stycznia 1974 r. zawartą na czas nieokreślony od 9 stycznia 1974 r. zlecono mu obowiązki kierowcy, a potem od 4 marca 1974 r. (angaż z dnia 4 marca 1974 r.) obowiązki pomocnika operatora. Kolejne dwa angaże, tj. z dnia 1 września 1974 r.

i po powrocie z czynnej służby wojskowej z dnia 27 maja 1977 r. także wskazują na stanowisko pomocnika operatora. Operatorem odwołujący był zatem tylko przez dwa miesiące, począwszy od 1 listopada 1977 r., po zdobyciu odpowiednich uprawnień w dniu

24 października 1977 r., do 31 grudnia 1977 r. W pozostałym okresie, od 4 marca 1974 r. do 31 października 1977 r. zajmował stanowisko pomocnika operatora, nie zaś jak twierdzili świadkowie i sam odwołujący, stanowisko pomocnika, zaś od 9 stycznia 1974 r. do 3 marca 1974 r., tj. przez okres od 1 miesiąca i 25 dni, był kierowcą. W każdym angażu wymieniającym stanowisko pomocnika operatora wskazano odpowiednie stawki wynagrodzenia adekwatne do powierzonych pracownikowi obowiązków. Nie jest to jeden angaż, ale cztery angaże, natomiast angaż z dnia 1 listopada 1977 r. koresponduje z treścią odpisu uprawnień wydanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych Komisji Kwalifikacyjno- Egzaminacyjnej dla maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych. Z każdym angażem wiąże się konkretna stawka wynagrodzenia. Trudno zakładać, że osoba wypełniająca angaże dopuściła się jakiejś pomyłki albo błędnie wystawiła angaż, a wnioskodawca pomimo stawki wynagrodzenia dla pomocnika faktycznie realizował zadania operatora. Nie można też zakładać z uwagi na upływ czasu, że okoliczności te pamiętają lepiej świadkowie.

Z treści angaży wynika też, że zarówno przed powołaniem do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jak i po powrocie z tej służby od 25 maja 1977 r. odwołujący był pomocnikiem operatora, a zatem nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, co uniemożliwia mu wliczenie do stażu pracy w takim charakterze okresu zasadniczej służby wojskowej od 25 kwietnia 1975 r. do 5 maja 1977 r. W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (LEX nr 1385939) Sąd ten wskazał bowiem, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania

art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia

31 grudnia 1974 r.) zalicza się- na warunkach wynikających z tego przepisu- do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym

(art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z FUS- jednak takie zaliczenie następuje pod pewnymi warunkami. Po pierwsze, okres zasadniczej służby wojskowej musi przypadać w czasie trwania stosunku pracy

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, po drugie zaś pracownik

w ustawowym terminie (30 dni) musi zgłosić swój powrót do tego samego zatrudnienia po zakończeniu służby.

Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest wówczas nie tylko okresem służby

w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. np. wyroki SN: z dnia 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, OSNP 2007/7-8/108; z dnia 9 marca 2010 r., I UK 333/09, LEX nr 585739 i z dnia 24 maja 2012 r., II UK 265/11, LEX nr 1227192).

Nie jest też tak, że na ciężką maszynę budowlaną zwaną zgarniarką w spornym okresie operatorzy nie musieli posiadać stosownych uprawnień. Obowiązujące wówczas przepisy stanowiły, że aby pracować na zgarniarce należało legitymować się uprawnieniami do obsługi tego typu maszyny budowlanej. W Uchwale Nr 199 Prezydium Rządu z dnia 5 marca 1955 r. w sprawie szkolenia maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych (Monitor Polski z dnia 8 kwietnia 1955 r. Nr 31) dokonano podziału maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych na trzy klasy. Do I klasy zaliczono maszynistów posiadających prawo obsługi wszystkich podstawowych maszyn określonej grupy, do klasy II- maszynistów posiadających prawo obsługi niektórych podstawowych maszyn określonej grupy, a do klasy III- maszynistów posiadających prawo obsługi jednej z maszyn określonej grupy z różnym osprzętem (§ 1 ust. 1-4 Uchwały). W załączniku do tej Uchwały, stanowiącym wykaz grup ciężkich maszyn budowlanych i drogowych, w punkcie 9 wymieniono zgarniarki. Taki sam podział maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych zawierało zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 17 grudnia 1955 r. w sprawie kwalifikacji i szkolenia maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych (Monitor Polski Nr 12, poz. 146, 147 i 148) w § 1 ust. 1-4. Oba te akty stanowiły, że do klasy III maszynistów mogą być zaliczeni: 1) absolwenci kursu dla maszynistów III klasy w międzyresortowym ośrodku szkoleniowym po odbyciu trzymiesięcznej praktyki w przedsiębiorstwie na odpowiedniej maszynie pod opieką wykwalifikowanego maszynisty oraz złożeniu egzaminu przed Komisją Kwalifikacyjno- Egzaminacyjną, a także 2) pomocnicy maszynistów po trzyletniej pracy przy obsłudze ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych, w tym co najmniej trzymiesięcznej pracy pod opieką wykwalifikowanego maszynisty na maszynie danej grupy oraz po złożeniu egzaminu przed Komisją Kwalifikacyjno- Egzaminacyjną.

Aby móc obsługiwać zgarniarkę, odwołujący musiałby zatem posiadać uprawnienia klasy I, tj. prawo obsługi wszystkich podstawowych maszyn określonej grupy, względnie klasy II, tj. prawo obsługi niektórych podstawowych maszyn określonej grupy, w tym zgarniarek. Wnioskodawca posiadał jednak uprawnienia klasy III, tj. prawo obsługi jednej z maszyn, a mianowicie koparki jednonaczyniowej.

Biorąc pod uwagę treść umowy o pracę z dnia 8 stycznia 1974 r., angaży i odpisu uprawnień z dnia 24 października 1977 r., a ponadto obowiązujące w spornym okresie regulacje prawne Sąd nie dał wiary ani odwołującemu, ani świadkom W. B. i R. P. (2), aby wnioskodawca przed dniem 1 listopada 1977 r. był operatorem ciężkich maszyn budowlanych i aby pracował na zgarniarce.

Sąd przyjął, że jako operator ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze godzin przez okres 2 miesięcy od 1 listopada 1977 r. do 31 grudnia 1978 r. i w tym czasie na co dzień, jak zeznali świadkowie i sam odwołujący- obsługiwał ładowarkę T..

Była to praca w szczególnych warunkach, wymieniona w Dziale V, zatytułowanym: „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” w pkt 3 (prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przedsiębiorstwo (...) w T. realizowało prace w budownictwie. Zajmowało się robotami ziemnymi. Wykonywało wały, wzmocnienia wałów i wykopy. Taka kwalifikacja pracy ubezpieczonego w spornym okresie jest zatem prawidłowa. W orzecznictwie podkreśla się, że przyporządkowanie konkretnej pracy do określonej w wykazie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze branży przemysłowej ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych, gdyż uciążliwość i szkodliwość pracy dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki. W orzecznictwie wskazuje się jednocześnie, że konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki (por. wyrok SN z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11, LEX nr 1171002).

Realizowany przez Przedsiębiorstwo (...)

w T. proces technologiczny dotyczył branży budowlanej, zatem właściwym było uznanie pracy wnioskodawcy w tym okresie zatrudnienia za pracę wymienioną w Dziale V, pkt 3 wykazu A.

W szczególnych warunkach wnioskodawca pracował również od 8 stycznia 1974 r. do 3 marca 1974 r., tj. przez okres 1 miesiąca i 25 dni. W tym czasie w pełnym wymiarze godzin był kierowcą samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej

3,5 tony typu S (...). Z braku innych dowodów, w szczególności dokumentów, to jakim rodzajem pojazdu ubezpieczony wówczas kierował jako kierowca, Sąd ustalił w oparciu o zeznania samego odwołującego.

Praca kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony wymieniona została w Dziale VIII, zatytułowanym: „W transporcie i łączności” wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

II.

Jeżeli chodzi o okres zatrudnienia wnioskodawcy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., w aktach osobowych z tego okresu zatrudnienia zalega umowa o pracę z dnia 28 lutego 1978 r., na podstawie której odwołujący zatrudniony został w Zakładzie Usług (...) w Ż. w wymiarze 46 godzin tygodniowo na stanowisku mechanika- kierowcy samochodowego od 1 marca 1978 r. Dopiero mową o pracę na czas nieokreślony

z dnia 12 lutego 1986 r. powierzono mu z tym dniem w tym samym Zakładzie w pełnym wymiarze czasu pracy stanowisko operatora sprzętu ciężkiego. To, że operatorem takiego sprzętu ubezpieczony był od 12 lutego 1986 r. do 17 czerwca 1987 r. potwierdza świadectwo pracy z dnia 17 czerwca 1987 r. W tym czasie, jak wynika z kart wynagrodzeń, przysługiwał mu tzw. dodatek szkodliwy.

Przesłuchani w sprawie świadkowie R. P. (2) i J. S., jak również odwołujący stwierdzili, że od początku tego zatrudnienia ubezpieczony był operatorem koparki i pracę tę w pełnym wymiarze godzin wykonywał do końca swojego zatrudnienia w Spółdzielni, tj. do 17 czerwca 1987 r.

Stanowisko operatora, nie zaś mechanika- kierowcy samochodowego wymienia świadectwo pracy z dnia 30 lipca 1983 r., obejmujące okres zatrudnienia od 1 marca 1978 r. do 31 lipca 1983 r. Również takie stanowisko wskazano w karcie obiegowej zmiany z dnia

28 lipca 1983 r., potwierdzającej przyjęcie odwołującego do pracy na czas nieokreślony od 1 marca 1978 r. W aktach osobowych znajdują się również karty wynagrodzeń, w których odnotowano, że w latach 1981-1983 wnioskodawcy wypłacany był tzw. dodatek szkodliwy.

Sąd nie podzielił więc treści umowy o pracę z dnia 28 lutego 1978 r., gdyż dokument ten, wskazujący na zajmowanie przez ubezpieczonego od tej daty stanowiska mechanika- kierowcy samochodowego, jest odosobniony. Ze świadectwa pracy z dnia 30 lipca 1983 r.

i karty obiegowej zmiany z dnia 28 lipca 1983 r. wynika, że od 1 marca 1978 r. do 31 lipca 1983 r., podobnie jak od 12 lutego 1986 r. do 17 czerwca 1987 r., odwołujący był operatorem sprzętu. Okoliczność tę potwierdzili świadkowie i odwołujący.

W oparciu o zeznania świadków i ubezpieczonego Sąd przyjął zatem, że w okresach zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ż., tj. przez okres 6 lat, 9 miesięcy i 5 dni, wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze godzin pracował wyłącznie jako operator koparek.

Praca ta wymieniona została w Dziale V, pkt 3 (prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Również w tym przypadku, pracownicy Spółdzielni Kółek Rolniczych wykonywali prace w branży budowlanej, zajmując się na co dzień budową dróg oraz rekultywacją dróg i terenów. Były to drogi gminne transportu rolniczego, a prace budowlane zlecała Zakładowi Usług (...) gmina. Budowa dróg wymagała uprzedniego wykopania rowów i ich utwardzenia. Dlatego też, Spółdzielnia dysponowała własnym ciężkim sprzętem budowlanym typu koparki, koparko- spycharki, koparko- ładowarki, czy spycharki i zatrudniała operatorów tych maszyn.

III.

Od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. (tj. przez okres 2 lat, 3 miesięcy i 3 dni) odwołujący pracował w (...) Zakładach (...) w N. na stanowisku ślusarza. Na takie stanowisko ubezpieczony wskazał już w odwołaniu od zaskarżonej decyzji. Zawarte w aktach osobowych dokumenty pracownicze potwierdzają zatrudnienie wnioskodawcy w Zakładach w charakterze ślusarza w Wydziale Remontowym. Stanowisko takie powierzono odwołującemu umową o pracę na okres próbny od 28 października 1983 r. do 10 listopada 1983 r. oraz umową o pracę na czas nieokreślony z dnia 11 listopada 1983 r. Stanowisko ślusarza wymienia również angaż z dnia 1 czerwca 1985 r. Wskazują na nie ponadto świadectwa pracy z dnia 31 stycznia 1986 r. i z dnia 7 września 1999 r. potwierdzające pełnowymiarowe zatrudnienie ubezpieczonego w charakterze ślusarza.

W aktach ZUS znajduje się również wystawione przez Syndyka Masy Upadłościowej (...) świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze potwierdzające zatrudnienie odwołującego w (...) Zakładach (...) od 28 października 1983 r. do 31 stycznia 1986 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza, wymienionym w wykazie 36A Dziale XIV, poz. 2 pkt 3, stanowiącym załącznik do zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 7 lipca 1987 r. Organ rentowy miał prawo zakwestionować ten dokument, ponieważ Syndyk nie powołał się w nim na odpowiednią pozycję wykazu A, stanowiącego załącznik do obowiązującego obecnie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (k. 12 cz. II akt ZUS).

W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Taki wykaz resortowy ułatwia identyfikację określonego stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach- w szczególności, jeśli w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie wymienia się konkretnych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym. Innymi słowy, zarządzenia resortowe mogą mieć znaczenie jedynie w sferze dowodowej. Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska

pracy w takim wykazie może- w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych- stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok SN z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, Legalis nr 242504).

Odnośnie tego okresu zatrudnienia rozstrzygnąć zatem należało, jaki był w tym czasie charakter pracy ubezpieczonego.

Ustaleń tych Sąd dokonał w oparciu o zeznania odwołującego, który podał, że ślusarzem był w wydziale remontowym (...) Zakładach (...). Wydział ten zatrudniał około 300 pracowników i zajmował się bieżącymi naprawami na wszystkich innych wydziałach Zakładów. Z zeznań odwołującego wynika, że na co dzień stale i w pełnym wymiarze godzin realizował on prace remontowe na wydziałach Zakładów, na których pracownicy wykonywali pracę w szczególnych warunkach, tj. na wydziale waty i wydziale chloru. W tzw. waciarni praca ślusarza polegała na wymianie pomp, wirników i sortowników w silosach. Prace zaś na chlorowni wymagały skręcenia pomp, ponieważ miały na celu podłączenie cysterny do zbiornika.

Pracę odwołującego w tym okresie zatrudnienia zakwalifikować należało według Działu XIV, zatytułowanego: „Prace różne” pkt 25, który wymienia bieżącą konserwację agregatów i urządzeń oraz prace budowlano- montażowe i budowlano- remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie. Chodzi tu o prace wymienione w Dziale VI wykazu A, zatytułowanym: „W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym” w pkt 14 i 15, tj. wytwarzanie kwasów i ługów warzelnych oraz wytwarzanie chemicznych środków bielących i bielenie mas włóknistych.

IV.

W odpowiedzi na odwołanie ubezpieczony podniósł, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał również od 18 czerwca 1987 r. do 28 lutego 1991 r. (tj. przez okres 3 lat, 8 miesięcy i 10 dni) w Spółdzielni Produkcji (...) w N..

W aktach osobowych z tego okresu znajduje się świadectwo pracy z dnia 28 lutego 1991 r., potwierdzające pełnowymiarowe zatrudnienie wnioskodawcy w Spółdzielni jako pracownika (...). Zalega w nich ponadto podanie o przyjęcie do pracy z dnia 14 czerwca 1987 r., z treści którego wynika, że ubezpieczony starał się o przyjęcie do pracy w Spółdzielni (...) na stanowisko operatora sprzętu.

To, jaki był rzeczywiście charakter jego pracy w tym okresie Sąd ustalił w oparciu o zeznania świadków T. K. i F. S. (1) oraz samego odwołującego.

Z zeznań tych- spójnych, logicznych i wzajemnie ze sobą korespondujących w zakresie dotyczącym wymienionego wyżej okresu zatrudnienia- wynika, że w Spółdzielni (...) odwołujący był operatorem koparki Białoruś. Pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w godzinach od 7:00 do 15:00 i dłużej, a w ramach dobowego wymiaru czasu pracy nie był kierowany do żadnych innych zadań.

Jednocześnie Sąd ustalił, że w ramach Spółdzielni Produkcji (...) działał Zakład Usług (...), świadczący usługi budowlane między innymi dla Zakładów (...) w T.. Poza tym, Zakład ten wykonywał prace budowlane na lodowisku w T. i remontował rozlewnię mleka. Odwołujący był pracownikiem Zakładu Usług (...). Zakład ten dysponował własną bazą z ciągnikami, kombajnami oraz ciężkim sprzętem budowlanym.

Skoro tak, pracę odwołującego w Spółdzielni (...) należało zakwalifikować również według Działu V, pkt 3 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

V.

Pracę w szczególnych warunkach odwołujący wykonywał także w Przedsiębiorstwie (...) w T. od 9 sierpnia 1993 r. do 31 grudnia 1998 r.

Sąd dysponował tylko jednym dokumentem z tego okresu zatrudnienia. Było to świadectwo pracy z dnia 30 listopada 2002 r., potwierdzające pełny wymiar czasu pracy ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku kierowcy-mechanika.

W punkcie 8 tego dokumentu pracodawca wskazał, że w tym czasie pracownik wykonywał pracę w szczególnych warunkach w charakterze maszynisty ciężkich maszyn budowlanych.

Okoliczność tę potwierdzili przesłuchani w sprawie świadkowie E. B. i S. P. oraz odwołujący.

Z zeznań dotyczących tego okresu zatrudnienia, które Sąd w całości podzielił wyniki, że Przedsiębiorstwo (...) w T. było firmą budowlano- montażową. Zatrudniało około 60 pracowników, którzy zajmowali się budową i remontami posterunków energetycznych. Firma dysponowała własną bazą z ciężkim sprzętem budowlanym, w tym koparkami, a także samochodami ciężarowymi o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Świadkowie podnieśli, że w tym okresie zatrudnienia odwołujący pracował jako operator koparko- ładowarki O.. Pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ubezpieczony fakty te potwierdził.

W oparciu o dowody o charakterze osobowym Sąd ustalił przy tym, że operatorzy i kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony przypisani byli do swojego sprzętu. Wykonywali oni pracę w brygadach, które kierowane były na poszczególne budowy.

Pracę wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w T. wykonywaną od 9 sierpnia 1993 r. do 31 grudnia 1998 r. (tj. przez okres 5 lat, 4 miesiące i 22 dni) uznać należało za pracę w szczególnych warunkach, ponieważ wymieniona została w Dziale V, pkt 3 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sumowanie powyższych okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach daje wnioskodawcy ponad 15- letni okres pracy w takim charakterze, co uprawnia go do tzw. wcześniejszej emerytury.

W tym stanie faktycznym i prawnym Sąd uznał, że zaskarżona decyzja (...) Oddział w T. z dnia 27 marca 2015 r. nie była zasadna. Na dzień 1 stycznia 1999 r. odwołujący wykazał bowiem co najmniej 15- letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Mając to na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w punkcie 1 wyroku w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do emerytury od (...), tj. od ukończenia 60 roku życia (art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS).

O kosztach zastępstwa procesowego odwołującego Sąd rozstrzygnął w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Zasadzając na rzecz odwołującego kwotę 120,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, Sąd działał zgodnie z treścią § 11 ust. 2 i § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu

(Dz. U. z 2013 r. poz. 490 ze zm.). Zasadzając na rzecz ubezpieczonego podwójną stawkę minimalną, tj. kwotę 120,00 zł, Sąd miał na uwadze niezbędny nakład pracy radcy prawnego, a także charakter sprawy i wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.